

Rapport 0463

RAPPORTEN BESTÄLLD AV

Kvinnors företagande

Kartläggning av de statliga åtgärder
som genomförts för att främja kvinnors
företagande från 2006 och framåt

Vi stärker Sverige genom att stärka företagens konkurrenskraft

Tillväxtverket ska skapa så bra förutsättningar som möjligt för företag i hela landet att vara konkurrenskraftiga. Det innebär att vi öppnar dörrar och river barriärer – för ett Sverige där fler företag vill, kan och vågar.

Kunskap, nätverk och finansiering är våra viktigaste verktyg. Tillväxtverkets insatser skapar direkta resultat hos de företag och aktörer som vi samverkar med, men även förutsättningar för företag och regioner att möta framtidens utmaningar. Vårt största enskilda uppdrag är att bidra till att EU-medel investeras i projekt för regional konkurrenskraft och sysselsättning.

Tillväxtverkets publikationer kan laddas ner på tillvaxtverket.se.

Stockholm, november 2023
ISBN 978-91-89730-50-2
Rapport 0463

Rapporten är beställd av Tillväxtverket. Analys och slutsatser i rapporten är författarens.

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Lejla Babajic Löfgren
Telefon, växel 08-681 91 00

Innehåll

Inledning.....4

Resultat..... 6

Slutreflektion.....20

Bilaga 1. Excel innehållande kartläggning av de statliga åtgärder som genomförts för att främja kvinnors företagande från 2006 och framåt..... 21

Bilaga 2. Definitioner, avgränsningar och listan av kartlagda organisationer..... 22

Inledning

1.1 Bakgrund

Regeringen har gett Tillväxtverket i uppdrag att ta fram en kartläggning av tidigare insatser för att främja kvinnors företagande och erfarenheterna av dessa. Kartläggningen ska innehålla en strukturerad genomgång av de åtgärder som genomförts sedan 2006, baserat på skriftliga källor, och kompletteras med en kvalificerad bedömning av vilka åtgärder som på kort och på lång sikt kan antas bäst främja kvinnors företagande.

Kartläggningen genomfördes av Oxford Research under juni-augusti 2023. Tillsammans med en forskningsöversikt och en kunskapsöversikt bland annat avseende hinder för kvinnors företagande, ska detta underlag föda in i avrapporteringen av uppdraget till regeringen den 15 november 2023.

Uppdraget genomfördes i tät dialog med Tillväxtverket, med avseende på metodologiska val, avgränsningar och tillgång till data.

I detta PM presenterar vi en sammanfattning av kartläggningens resultat. PM:et är disponerat som följer:

I **kapitel 1** presenterar vi uppdragets **bakgrund och metod**.

I **kapitel 2** sammanfattar vi **kartläggningens resultat** utifrån följande punkter:

- Översikt över statliga åtgärder sedan 2006 – vad har genomförts?
- Översikt över tillgängliga utvärderingar och analyser – vad har utvärderats, och hur?
- Sammanfattning och analys av utvärderingarnas huvudsakliga resultat – vad vet vi om hur de statliga åtgärderna har fungerat, och vilka åtgärder som på kort och på lång sikt kan antas bäst främja kvinnors företagande?

I **kapitel 3** presenterar en **slutreflektion** över kartläggningen och dess resultat.

1.2 Metod

Kartläggningen av statliga åtgärder för att främja kvinnors företagande omfattar huvudsakligen åtgärder och aktiviteter¹ som har sin grund i formella uppdrag (t.ex. regeringsuppdrag, återrapporteringskrav i regleringsbrev), men inkluderar också vissa egeninitierade aktiviteter som genomförts av berörda myndigheter och organisationer. De formella uppdragen som studerats har avgränsats till utgiftsområdena 19, 23 och 24, villkorsbrev till regioner och uppdrag till statligt ägda bolag.

Kartläggningen genomfördes i två steg.

I **steg 1** identifierades relevanta åtgärder med utgångspunkt i följande underlag:

- Regeringens årliga resultatredovisning till riksdagen (inom ramen för budgetpropositioner)
- Regleringsbrev
- Särskilda regeringsuppdrag
- Årsredovisningar
- Ägaravisningar
- Villkorsbrev till regioner inklusive villkorsrapportering

Följande sökord användes: "kvinnor eller kvinnors eller flickor eller flickors eller kvinnligt eller jämlik(t) eller jämställd/t" tillsammans med "företag eller företagande eller egenanställning eller entreprenörskap eller innovation eller tillväxt eller export eller internationalisering eller ägande".

Det kan således finnas åtgärder eller specifika aktiviteter som har genomförts under den aktuella perioden, men som inte omnämns in dessa dokument, eller som omnämns med andra begrepp, och som därmed inte ingår i sammanställningen. Framför allt när det gäller egeninitierade aktiviteter är täckningen begränsad eftersom dessa inte avrapporteras genom dokumenten listade ovan på samma sätt som de formella uppdragen gör.

Ett 40-tal aktiviteter har identifierats, varav 31 kartlades vidare i steg 2. Urvalet gjordes baserat på tillgång till data.

I **steg 2** inhämtades information om de identifierade åtgärderna utifrån styrdokument, programdokumenten, utvärderingar and andra analysdokument, och dokumenterades in en Excel-mall. Den ifyllda Excel-mallen presenteras i Bilaga 1.

Ytterligare ställningstaganden och avgränsningar, samt listan av myndigheter och organisationer som ingått i kartläggningen, presenteras i Bilaga 2.

Begränsningar i data

En övergripande reflektion är att information om många av insatserna vi har kartlagt har varit knapphändig. Det gäller framför allt insatser som genomfördes en tid tillbaka, och insatser på regional nivå. I förekommande fall finns en hänvisning till en utvärderingsrapport i organisationernas rapportering, men själva rapporten går inte att hitta. Det kan också saknas eller förekomma olika information när det gäller insatsernas genomförandetid, målgrupper och budget.

¹ En statlig åtgärd implementeras genom en eller flera aktiviteter. Aktiviteter kan också vara egeninitierade. Aktiviteter motsvaras normalt av "program" eller "delprogram" i myndigheters planering och redovisning. I detta PM använder vi också begreppet insats synonymt med aktivitet.

Resultat

I detta kapitel presenterar vi en översikt över genomförda statliga åtgärder (2.1), en översikt över genomförda och utvärderingar och analyser av åtgärderna (2.2), samt sammanfattning av dess huvudsakliga resultat (2.3). Översikten av statliga åtgärder presenteras både på åtgärds- och på aktivitetsnivå.

Översikt över genomförda statliga åtgärder sedan 2006

På nationell nivå har vi kunnat identifiera **20 statliga åtgärder** (regeringsuppdrag, återrapporteringskrav och andra åtgärder) under perioden 2006–2023 riktade till nationella myndigheter och statligt ägda bolag, till ett sammanlagt belopp av 1 583,5 miljoner kronor. Beloppet är troligen en underskattning, eftersom viss budgetdata saknas. Beräkningen återspeglar inte heller de åtgärder som genomförts inom ramen för myndigheternas ordinarie budget, genom omprioritering av medel, eller de egeninitierade insatserna. Av de 20 statliga åtgärderna var 12 riktade till Tillväxtverket som också stod för den absolut största delen av budgeten (1 503,5 mkr), följt av Almi med 5 åtgärder och 80 mkr i budget. En översikt presenteras i Tabell 1.

Tre av åtgärderna (markerade *kursivt* i tabellen) hade **särskilda bakomliggande orsaker**, utöver en ordinarie behovsanalys som föregår varje åtgärd. Dessa är:

- **Främja kvinnors företagande 2007–2010** (NUTEK/Tillväxtverket), som motiveras utifrån planerade regelförenklingar för små företag, införande av sänkta skatter på hushållstjänster och avreglering av vård och omsorg, som skulle skapa särskilt gynnsamma förhållanden för kvinnors företagande. Programmet var därmed ett sätt att få ut en större nytta av en hel rad politiska satsningar. Programmet motiveras också utifrån Riksrevisionens granskningsrapport från 2007, där NUTEK fick kritik för att deras ordinarie insatser inte nådde kvinnor i tillräcklig utsträckning.
- **Investera i invandrarkvinnor (iK) 2011–2014** (Almi), en stor och ökande grupp av kvinnor med invandrabakgrund i Sverige vars kompetenser inte utnyttjades som en resurs i samhället och i ekonomin.
- **Främja utrikes födda kvinnors företagande 2018–2021** (Tillväxtverket). Programmet utgjorde ett led i Tillväxtverkets iterativa och breda arbete för utrikes föddas företagande sedan flyktingvågen kom under hösten 2015.

Tabell 1 Sammanställning av statliga åtgärder
– myndigheter utom länsstyrelser och statligt ägda bolag

Rubricering på åtgärden	Dokument som formaliserar åtgärden	Statlig aktör som ansvarar för åtgärden	Start (år)	Avslut (år)	Budget (mkr)
Främja kvinnors företagande	Regeringsbeslut (N2007/4596/ENT, N2006/9663/ENT, N2007/2432/ENT)	NUTEK/TVV	2007	2010	400
Främja kvinnors företagande	Regeringsbeslut (N2011/1250/ENT)	Tillväxtverket	2011	2014	400
Golden Rules of Leadership	N2013/2799/ENT	Tillväxtverket	2013	2014	2,5
Nationella program för utveckling av resurscentra	Regeringsbeslut II 25 2004-12-22 N2004/9527/RUT	NUTEK/TVV	2005	2008	108
Resurscentra för kvinnor	HITTA REF	Tillväxtverket	2010	2012	108
Resurscentra för kvinnor	HITTA REF	Tillväxtverket	2013	2015	108
Jämställd regional tillväxt	N2012/1367/RT	Tillväxtverket	2012	2014	?
Jämställd regional tillväxt	N2015/08643/RTS	Tillväxtverket	2015	2018	108
Följa upp och stödja det fortsatta arbetet för integration och mångfald i regionalt tillväxtarbete	N2019/00381/SUN	Tillväxtverket	2019	2022	108
En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020	Regeringsbeslut, N2014/2502/RT	TVV (även regioner)	2015	2020	ej aktuellt
Främja utrikes födda kvinnors företagande	Regeringsuppdrag N2018/00213/FF	Tillväxtverket	2018	2021	53
Uppdrag att utveckla och stärka arbetet med hållbar utveckling inom det regionala tillväxtarbetet	Regeringsbeslut 2019-06-13 N2019/02162/RTL (delvis)	Tillväxtverket	2019	2022	108
Riktlinjer avseende prioritering av kvinnor och personer med utländsk bakgrund vid utlåning.	Ägaranvisningar t o m 2016	Almi	2013	2016	ej aktuellt
Målnivå avseende kvinnor och personer med utländsk bakgrund som tar del av Almis insatser.	Ägaranvisningar 2017 -	Almi	2017	gällande	ej aktuellt
Investera i invandrarkvinnor (iK)	Regeringsuppdrag från Näringsdepartementet (HITTA REF)	Almi	2011	2014	60
Regeringsbeslut "Samordna och genomföra en del av regeringens satsning Främja kvinnors företagande"	HITTA REF	Almi	2013	2014	20
Styrelsekraft	Uppdraget att skapa ett utbildningsprogram med syfte att öka andelen kvinnor i svenska bolagsstyrelser HITTA REF	Almi	2009	2014	framgår inte
Återrapporteringskrav: vilken hänsyn som tagits till jämställdhetsfrågor vid val av FoU teman	Regeringsbeslut I 37 2006-12-21 N2006/10924/ITFoU N2005/4580/ITFoU N2006/409/ITFoU	Vinnova	2007	2008	ej aktuellt
Föreslå åtgärder för en jämställd skogssektor	Regeringsbeslut 2018-05-17 N2018/03100/SK N2017/01408/SK IV 1	Skogsstyrelsen	2018	2023	framgår inte
Analysera kvinnors företagande i gles- och landsbygd.	Regeringsbeslut I 12 2007-12-19 N2007/10004/RT N2007/10295/SAM (delvis)	Glesbygdverket	2007	2008	framgår inte
Totalt					1 583,5

På **regional nivå** har ytterligare 14 statliga åtgärder genomförts avseende **länsstyrelsernas** arbete. Åtgärderna har huvudsakligen avsett:

- uppdrag att utveckla **kvalitetssäkringssystemet för de regionala företagsstöden** med fokus på jämställdhets-, integrations-, och miljöperspektiven;
- uppdrag att utarbeta och genomföra en **handlingsplan för integrering av ett jämställdhetsperspektiv** i det regionala tillväxtarbetet
- återrapporteringskrav avseende **arbetet med jämställdhet i det regionala utvecklingsarbetet**, genomförande av strategier för jämställdhetsintegrering, och redovisning för den regionala samverkan.

Sedan 2017 har **regionerna** (från början även samverkansorgan och landsting) fått årliga återrapporteringskrav avseende jämställd regional tillväxt. Därutöver har två nationella strategier lanserats, år 2015 och 2021, som ger riktning till det regionala utvecklingsarbetet och styr användningen av de s.k. 1:1 medlen, inkl. integrering av jämställdhetsperspektiv.

Uppdragen och återrapporteringskraven till länsstyrelserna och regionerna har varit formulerade på ett likartat sätt under åren, med vissa förändringar i och med att det regionala utvecklingsansvaret gradvis flyttades över från länsstyrelser till samverkansorgan och senare till regioner. Inga budgetsiffror är tillgängliga avseende statliga åtgärder som genomförs av länsstyrelserna och regionerna, vilket tyder på att dessa genomfördes med användning av redan tilldelade medel.

Mer information om de statliga åtgärderna framgår i Bilaga 1.

Aktiviteter inom statliga åtgärder och tillgängliga utvärderingar

Inom ramen för de statliga åtgärderna som vi redogör för ovan har vi kunnat hitta information om **31 olika aktiviteter**. Aktiviteterna riktar sig i ungefär lika stor utsträckning till individer som till det företagsfrämjande systemet som **målgrupp**, och en större del av aktiviteterna utgörs av en kombination av insatser både för individer och aktörer i främjandesystemet. Bland individer är kvinnor som är presumtiva företagare (20 st.) och kvinnor som driver företag (20 st.) de vanligaste målgrupperna, medan 12 aktiviteter i någon utsträckning vänder sig till kvinnor som äger företag.² Kompetensutveckling (20 st.), attityder (17 st.), nätverk (14 st.) och rådgivning/affärsutveckling (13 st.) är de vanligaste **insatstyperna**. Produkt- och innovationsutveckling, finansiering och annat främjande är mindre vanliga.

Majoriteten av de stora nationella programmen (framför allt de som drevs av Tillväxtverket) hade ett decentraliserat **genomförande**, ibland i flera led. Ett exempel är delprogrammet Information, rådgivning och affärsutveckling inom ramen för Främja kvinnors företagande 2007–2010, där projektfinansieringen administrerades och förmedlades genom länsstyrelserna och regionförbunden i Skåne och Västra Götaland och samverkansorganen i Kalmar och Gotlands län, och projekten drevs av flera hundra regionala företag, främjandeaktörer och icke-vinstdrivande organisationer. Andra exempel är projektfinansiering inom Nationella programmet för utveckling av resurscentra 2005–2008, projekt för sysselsättning och socialt företagande inom ramen för Främja utrikes födda kvinnors företagande 2018–2021, som involverade ett stort antal offentliga, privata och ideella genomförare, såväl som enskilda individer. UTCED 2007–2013 är ett exempel på en regional aktivitet som implementerades genom ett stort antal aktörer (konsulter, civilsamhällsorganisationer, nationella och regionala främjandeaktörer) som beviljades medel genom utlysningar eller upphandling.

Aktiviteterna sammanställs i Tabell 2, med avseende på aktiviteternas genomförandeperiod, mål och huruvida dessa har utvärderats. Uppställningen har gjorts utifrån ansvarig statlig aktör.

² I vissa fall är målgruppen svår att utläsa. I denna sammanräkning har vi också inkluderat aktiviteter som "troligen" riktar sig till målgruppen.

Tabell 2 Sammanställning över aktiviteter

Namn på aktiviteten	Start (år)	Avslut (år)	Rubricering på åtgärden	Målet med aktiviteten	Finns utvärdering? Prioriterad? = fetmarkerad
Ansvarig statlig aktör: Tillväxtverket/NUTEK					
Projektmedel	2005	2008	Nationella program för utveckling av resurscentra	Förbättra kvinnors villkor och förutsättningar genom de regionala tillväxtprogrammen (RTP) och inom de regionala utvecklingsprogrammen (RUP).	Ja
Information, rådgivning och affärsutveckling (delprogram 1)	2007	2010	Främja kvinnors företagande	Göra information, rådgivning och affärsutvecklingsinsatser mer tillgängliga och anpassade till kvinnors behov och efterfrågan	ja
Insatser inom nationella program - ägarskifte, entreprenörskap och ägarskap (delprogram 2)	2007	2010	Främja kvinnors företagande	Underlätta och främja ägarskiften med kvinnor som köpare. Påverka unga kvinnors attityder till företagande. Involvera fler kvinnor i det nationella mentorprogrammet.	oklart/ej tillgängligt
Attityder och förebilder/ Ambassadörer för kvinnors företagande (delprogram 4)	2007	2010	Främja kvinnors företagande	Lyfta fram företagarkvinnor som förebilder, påverka attityder till företagande och synliggöra kvinnors företagande och dess betydelse för tillväxt.	oklart/ej tillgängligt
Utveckling av finansieringsmöjligheter (delprogram 3)	2007	2010	Främja kvinnors företagande	Göra finansiering mer tillgänglig för företagarkvinnor. Öka kunskaperna om finansiering av kvinnors företagande.	oklart/ej tillgängligt
Ambassadörsprogram	2011	2014	Främja kvinnors företagande	Stärka och synliggöra kvinnors företagande och öka kunskapen om att driva företag	Ja
Affärs- och innovationsinsatser	2011	2014	Främja kvinnors företagande	Ökat nyföretagande och tillväxt i företag som drevs av kvinnor.	Ja (två)
Insatser för entreprenörskap på högskolor och universitet	2011	2014	Främja kvinnors företagande	Ökat antal företag som ägs och drivs av kvinnor, genom att integrera entreprenörskap i fler utbildningar och synliggöra entreprenörskap som en möjlig karriärväg för studenter inom kvinnodominerade sektorer.	Ja
Affärsutveckling till företagare verksamma inom de gröna näringarna	2011	2014	Främja kvinnors företagande	Ökad omsättning, lönsamhet, från företagande på deltid till företagande på heltid.	Ja
Pilotprojekt inom områden av särskilt intresse	2011	2014	Främja kvinnors företagande	Öka kunskap hos främjandeaktörer, undersöka marknadsmöjligheter, utveckla och testa arbetssätt, stärka förutsättningar för sociala företag som leds av kvinnor, mm.	nej
Ta Täten! – kompetensutveckling för aktörer inom främjandesystemet (2013–2014)	2013	2014	Främja kvinnors företagande	Öka kunskapen om villkoren för kvinnors och mäns företagande samt bidra till att jämställdhetsintegrera företagsfrämjande verksamhet.	Ja
Pilotprojekt – jämställdhetsintegrering av företagsfrämjande verksamhet 2013–2014	2013	2014	Främja kvinnors företagande	Jämställdhetsintegrera hanteringen av företagsstöd och projektmedel, insatser för innovation och kluster, utveckla gemensamt uppföljningssystem för regionala företagsfrämjande aktörer, mm.	ja
Golden Rules of Leadership	2013		Golden Rules of Leadership	Öka kunskapen hos individer, näringsliv och samhälle så att fler ser betydelsen av kvinnors ledarskap och entreprenörskap i arbetet för mångfald, hållbar tillväxt och konkurrenskraft.	nej
Affärsutvecklingsprojekt	2018	2021	Främja utrikes födda kvinnors företagande	Beslutsfattare genomför relevanta regeländringar och stödinsatser. Företagsfrämjande aktörer stärker sin förmåga för att ge stöd till en mångfald av företag och företagsformer i en bredd av branscher i omställning, förnyelse och affärsutveckling. Ett förbättrat stöd genom nya rutiner och arbetssätt.	Ja
Nyföretagarprojekt	2018	2021	Främja utrikes födda kvinnors företagande		
Projekt för sysselsättning och socialt företagande	2018	2021	Främja utrikes födda kvinnors företagande		

Namn på aktiviteten	Start (år)	Avslut (år)	Rubricering på åtgärden	Målet med aktiviteten	Finns utvärdering? Prioriterad? = fetmarkerad
Ansvarig aktör: Andra statliga myndigheter					
Riktlinjer/målnivå avseende prioritering av kvinnor och personer med utländsk bakgrund som tar del av Almis insatser. (Almi)	2013/2017	Gällande	Ågaranvisningar t o m 2016 Ågaranvisningar 2017	Att kvinnor och personer med utländsk bakgrund bland de företag och företagare vilka tar del av Almis insatser är överrepresenterade jämfört med motsvarande andel i företagsstocken och nyföretagandet som helhet	Ja
Mentorskap, innovationsfinansiering, rådgivning (Almi)	2013	2014	Regeringsbeslut "Samordna och genomföra en del av regeringens satsning Främja kvinnors företagande"	Mentorskapsinsatser riktade till kvinnor som företagare eller styrelseledamöter, innovationsfinansiering och rådgivning i samband med mikrofinansiering till kvinnor med utländsk bakgrund.	Ja
Investera i invandrarkvinnor (iK) (Almi)	2011	2014	Regeringsuppdrag från Näringsdepartementet	Få fler kvinnor med utländsk bakgrund att starta och utveckla företag.	Ja
Styrelsekraft (Almi)	2009	2014	Styrelsekraft	Öka antalet kvinnor i bolagsstyrelser.	Ja
Våga Växa Vinna Framåt (fortsättning på ett liknande projekt som genomfördes 2008-2010) (Almi)	2011	2013	Troligen initierat av regionförbundet, troligen med medfinansiering från TVV/FKK programmet 2011-2014	Att fler livskraftiga företag startas, eller övertas och utvecklas, med fokus på ungdomars, kvinnors och invandras företagande. Att fler innovativa idéer kommersialiseras framgångsrikt med fokus på vård och omsorg samt hållbar utveckling. Ökad lönsamhet/ konkurrenskraft och tillväxt med fokus på hållbar utveckling och marknad/internationalisering	Ja, ej tillgänglig
Forskning om kvinnors företagande (Vinnova)	2008	2011	Initierat av Näringsdepartementet men står inte med i regleringsbrevet	Generera ny forskningsbaserad kunskap som kan användas för att förbättra förutsättningarna för kvinnor att starta, driva och utveckla företag och därmed på sikt öka sysselsättningen och tillväxten i svensk ekonomi.	Nej
Innovationstrappan (del av "Innovate Passion") (Vinnova)	2018	2019	Egeninitierad ("strategisk satsning")	Öka intresset (och förmågan?) för innovation och entreprenörskap inom sport- och idrottsföretag, främst den kvinnodominerade svensk hästnäring.	Ja
Kvinnors företagande i gles- och landsbygder -fakta och fönster (Glesbygdverket)	2007	2008	Kvinnors företagande i gles- och landsbygd	Identifiera möjligheter och hinder för kvinnors företagande samt föreslå åtgärder.	Nej
Enskilt skogsägande (Skogsstyrelsen)	2018	2023	Uppdrag att, inom ramen för nationella skogsprogrammet, föreslå åtgärder för en jämställd skogssektor	Att vara aktiv skogsägare ska vara lika självklart för kvinnor som män och bemötande ska ske på lika villkor för kvinnor och män.	Nej

Namn på aktiviteten	Start (år)	Avslut (år)	Rubricering på åtgärden	Målet med aktiviteten	Finns utvärdering? Prioriterad? = fetmarkerad
Ansvarig aktör: Regioner och länsstyrelser					
W7 Dalarna (Länsstyrelsen Dalarna)	2009	2011	Återrapporteringskrav: Insatser för mångfald och en ökad jämställdhet med fokus på kvinnors företagande...	Entreprenörskap, likabehandling, integration	Ja
Jämställd regional tillväxt (Region Kronoberg)	2016	2018	En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020 Regeringsuppdrag JRT 2016-2018 Återrapportering 3 (2017) avseende JRT Ev. villkorsbeslut för 2016 och 2018	Utveckla stöd och styrning till genomförarorganisationer för att jämställdhets- och mångfaldsintegrera genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin. Främja jämställdhets- och mångfaldsintegrering inom vård och omsorg-, och teknikbranscherna.	Ja
Jämställdhet gör skillnad 2.0 (Handlingsplan för jämställd regional tillväxt 2016-2018) (Västra Götalandsregionen)	2016	2018	Som ovan	Synliggöra ojämlika villkor för kvinnor och män genom systematiskt arbete med jämställdhetskartläggningar. Bryta trender i utbildningsval genom att ha ett normkritiskt förhållningssätt i de främjandestrukturer som ska vägleda individer till utbildnings- och yrkesval. Främja jämställdhet vid fördelning av regionala utvecklingsmedel.	Ja
Jämn Tillväxt (Region Östergötland)	2006	2007	Återrapporteringskrav: Utveckla kvalitetssäkrings-systemet för de regionala företagsstöden med fokus på jämställdhets-, integrations- och miljöperspektiven (i samverkan med Nutek).	Skapa ett enhetligt system för tillväxt och utveckling som genomgående synliggör jämställdhetsproblematiken. Ta fram framgångsrika metoder och modeller och integrera dem i det ordinarie arbetet för tillväxt och sysselsättning.	Ja (ej tillgänglig)
UTCED (Länsstyrelserna i Uppsala, Västmanland, Örebro, Södermanland och Östergötland)	2007	2013	Som ovan	Genom samarbetet uppnå synergier i arbetet med att främja kvinnors företagande.	Ja (ej tillgänglig)
JämLYS av skogssektorn i Norrbotten (Region Norrbotten)	2015	2015	Länsstyrelserna ska översiktligt redovisa genomförandet av strategier för jämställdhetsintegrering 2014-2016.	Synliggöra kvinnor respektive män och deras villkor inom skogssektorn.	Nej

2.2 Översikt och reflektion över genomförda och utvärderingar och analyser av åtgärderna

Av de 31 aktiviteterna som ingått i kartläggningen har **20 st. utvärderats** i någon utsträckning, dvs. antingen hela aktiviteten eller delar av den. Av dessa var 15 utvärderingsrapporter tillgängliga via öppna källor eller genom en direktförfrågan till genomförandeaktörer. Efter en sammanvägd bedömning av utvärderingens metodologiska styrkor, omfattning och användbarhet av slutsatser och rekommendationer har vi gjort en bedömning att 10 stycken är intressanta för att studera vidare. Vidare, för de insatser som inte har utvärderats fanns analysrapporter för 7 stycken. Av dessa var 4 intressanta att studera vidare. De huvudsakliga slutsatserna från dessa utvärderingar och analyser presenteras i avsnitt 2.3.

Det är en **stor variation i både metod och kvalitén på analysen** bland de utvärderingarna som vi har kunnat identifiera. Ca en tredjedel baseras på registerdataanalys (kvasiexperimentell effektmätning utifrån data från t.ex. SCB) eller annan statistisk analys baserat på stora dataunderlag (t.ex. analys av projektdatabaser och lånestock). Ca en tredjedel utgår ifrån en blandning av datakällor, huvudsakligen enkät, intervjuer och dokumentstudier. Ca en tredjedel utgår från enbart intervjudata och observationer. Det finns även en stor variation inom dessa grupper, särskilt när det kommer till användning av enkäter. Vissa av enkäter har endast gått ut till ett 20-tal respondenter, medan andra har gått ut till flera tusen respondenter. Oftast hänger det ihop med insatsens utformning (få eller många deltagare) och även insatsens målgrupper (aktörer i främjandesystemet eller företagare/presumtiva företagare).

Det finns även en variation avseende **vad utvärderingarna avser att mäta**. Majoriteten av utvärderingarna mäter/bedömer insatsernas kortsiktiga effekter (t.ex. upplevd kunskapsförändring); något färre fokuserar på effekter på medellång sikt (t.ex. att företag har startats). De senare inkluderar ofta resonemang om resultatens hållbarhet; det är dock svårt att förstå och kritiskt granska vad som ligger bakom dessa. Ännu färre utvärderingar bedömer insatsernas relevans i relation till det problemet som de avser att lösa. Endast en av de utvärderingarna som ingått i översikten har behandlat insatsernas kostnadseffektivitet, dock med stora brasklappar kring metod.

Flera av utvärderingarna påpekar **problem med utvärderingsbarheten** av insatserna. Denna beror huvudsakligen på bristande dokumentation av deltagare (åtminstone

under den första delen av perioden 2006–2023), samt svårighet att följa vilka individer som tagit del av vilka insatser. Dvs. även de utvärderingarna som framgångsrikt mäter aktiviteternas resultat sällan redovisar vad det är specifikt som bidragit till resultaten. Mer information om tillgängliga utvärderingar och deras metod redovisas i Bilaga 1 och i avsnitt 2.3.

2.3 Sammanfattning av utvärderingarnas huvudsakliga resultat – vad vet vi om hur de statliga åtgärderna har fungerat?

Nedan är **våra övergripande observationer** baserade på resultaten från de utvärderingarna och analysrapporterna som vi har tittat närmare på.

► **De flesta av aktiviteter/insatser har skapat nytta för målgruppen.** Det avser både individnivå (presumtiva företagare, kvinnor som driver företag, kvinnor som äger företag), och organisations- och systemnivå (dvs. aktörer i främjandesystemet, och systemet som helhet). Nyttan på individnivån rör bl.a. **kunskap** om företagande, **intresse-** och **intentioner** att starta företag, specifika **verktyg** för att utveckla företagen, **nätverk**, mm. Nyttan på organisations- och systemnivån består bl.a. av **kunskap**, **verktyg** och **metoder**, nya **processer**, **samverkan**, etc. Det finns även indikationer om att vissa av insatser även haft en positiv påverkan på **nyföretagande**, **produktionsvärde**, **föreläsningsvärde** och **sysselsättning**.³

► **Långsiktiga effekter har varit lättare att följa för insatser som riktar sig till individer, än för insatser som riktar sig till organisations- och systemnivå.** Dvs. medan det går att kvantifiera påverkan på t.ex. nyföretagande och tillväxt (givet att deltagarna är tillräckligt många och korrekt dokumenterade för att följas över tid), så är det svårare att uttala sig om långsiktig påverkan av organisations- och systemstärkande insatser (i termer av att det faktiskt stärkt förutsättningar för kvinnors företagande). **Vi kan vanligtvis utläsa vad de berörda systemaktörerna har lärt sig och gjort – inte hur det påverkat slutmålgruppen.** Riksrevisionens granskning av Almis utlåningsverksamhet från 2019 är ett viktigt undantag här, då den tittar på hur väl Almi faktiskt når ut till kvinnor respektive män som målgrupp, men utgångspunkt i Almis lånestock. Slutsatsen är att det finns små men signifikanta skillnader till kvinnornas nackdel, som troligen inte kan förklaras av företagens egenskaper.⁴ Det ligger i linje med Tillväxtanalys rapport som kom fyra år tidigare och pekar på att det finns skillnader i främjandesystemet i hur kvinnor

³ Utvärderingar som gör det möjligt att uttala sig om detta är dock relativt få, och då menar vi sådana utvärderingar som har en kontrafaktisk ansats, dvs. som jämför effekterna med vad som hade hänt om ingen insats hade gjorts.

⁴ Riksrevisionen (2019) Jämställdhet i Almis låneverksamhet – otydlig styrning och återrapportering (RIR 2019:7), <https://www.riksrevisionen.se/rapporter/granskning-rapporter/2019/jamstalldhet-i-almis-laneverksamhet---otydlig-styrning-och-aterrapportering.html>

och män behandlas.⁵ Riksrevisionens rapport pekar samtidigt på att Almi inte har gjort tillräckligt för att jämställdhetsintegrera sin utlåningsverksamhet, och att det i sin tur kan bero på brister i styrningen och målkonflikter.

- Insatser som riktades till **aktörer i det främjande systemet** har **kantats av vissa problem i utformningen och implementeringen**. Det har bl.a. rört sig om att ett **stort antal parallella insatser för jämställdhetsintegrering** i främjandesystemet som lanserades 2013–2014, ledda både från nationell nivå (Tillväxtverket, t.ex. Ta Täten!, Pilotprojekt för jämställdhetsintegrering, Vinnova) och av regionerna själva. Dessutom fanns olika initiativ via andra statliga aktörer t.ex. länsstyrelserna. På detta tillkom regionernas arbete med att integrera jämställdhet i ERUF programmen 2014–2020 som genomfördes under samma tid. Det bidrog till svårighet att mobilisera intresse och deltagande, parallella/överlappande processer, och troligen förbrukning av mer resurser och tid än vad som var befogat.
- **När vi jämför kort- vs. långsiktiga effekter av samma insatser på individnivå** så ser vi ofta att **de förväntade långsiktiga effekterna** (på t.ex. nyföretagande och tillväxt) **uteblir, trots en positiv kortsiktig påverkan** (t.ex. kunskapsutveckling, verktyg, nätverk). Det finns således faktorer som påverkar att de långsiktiga effekterna inte realiserar. En möjlig faktor är att insatserna inte är utformade eller genomförs på ett sätt som skulle möjliggöra långsiktiga effekter. En annan möjlig faktor är att det finns brister på andra ställen i systemet, t.ex. kapitalförsörjning, exportsatsningar, mm., som gör att kvinnor fortsatt missgynnas. Det skulle tala för ett fortsatt behov av insatser på organisations- och systemnivå. Det finns ytterligare möjliga faktorer som inte berör utformningen av främjandesystemet, utan ligger inom andra politikområden – utbildnings- och arbetsmarknadspolitik, socialförsäkring, mm. Detta skulle tala för behov av helhetsgrepp och bredare politik- och myndighetssamverkan.
- Vissa av insatser har haft **konstruktions- och implementeringsutmaningar** i relation till sina långsiktiga mål, dvs. att det inte varit konstruerade eller implementerade på ett sätt som skulle möjliggöra en långsiktig målluppfyllelse. Ett exempel på det är entreprenörskapsutbildningarna vid lärosäten, som inte nödvändigtvis leder till ökat företagande genom ökad kunskap (men möjligen mer livskraftiga företag för de som väl startar). Ett annat exempel är ambassadörer för kvinnors företagande, som delvis kan ha bidragit till att befästa existerande strukturer (kvinnors företagande i tjänstesektorn, kvinnor som

jobbar ideellt), snarare än att luckra upp dem.

- Som nämns under avsnitt 2.1 har majoriteten av de stora nationella aktiviteterna, men också en hel del av de regionala aktiviteterna, haft ett **decentraliserat genomförande**, ibland i flera led. Detta rör huvudsakligen projektfinansiering som implementerades genom ett stort antal aktörer (konsulter, civilsamhällsorganisationer, nationella och regionala främjandeaktörer) som beviljades medel genom utlysningar eller upphandling. Det finns ett värde av att utforma insatser på det sättet, bl.a. att involvera flera typer av aktörer, dra nytta av aktörernas kompetens och nätverk, och skapa ett lokalt ägarskap. Arbets sättet har dock också **viktiga begränsningar**, bl.a. att **resurserna sprids för tunt**, att det inte finns en enhetlig målgrupps- och genomförandestrategi (**bristande målstyrning**), att det **inte finns en kontinuitet**, dvs. att verksamheten riskerar upphöra när finansieringen tagit slut, och att det finns **brister i dokumentation, uppföljning och utvärdering**, se även nedan.

Materialet har överlag varit svåranalyserat och svårtolkat, vilket leder till **begränsningar i vilka slutsatser och rekommendationer som går att formulera** med utgångspunkt i denna kartläggning.

- Trots en bred ansats som vi har haft i denna kartläggning, med syfte att fånga lärande från flera olika typer av aktiviteter/insatser, har vi slutligen behövt begränsa oss till **ett mindre antal användbara utvärderingar (10 st.) och andra rapporter (4 st.)**. Utvärderingarna är i sin tur inte helt jämförbara med varandra – de genomfördes vid olika tidpunkter, med olika metoder, med olika geografiskt fokus, och tittat på olika typer av insatser och målgrupper. Det gör att materialet är mer lämpat för att ta fram övergripande observationer (se ovan), än fast kunskap om vilka typer av instrument som fungerar på kort och på lång sikt. Det är därför väldigt bra att denna underlagsrapport tolkas och analyseras tillsammans med en kunskaps- och forskningsöversikt som genomförs separat.
- **De kvantitativa effekttvärderingarna**, som är baserade på stora datamängder och genomförs några år efter att insatsen är slut, har störst förutsättningar att bidra till kunskap om vad som fungerar på lång sikt. De utvärderingarna som vi har identifierat **har dock inte kunnat uttala sig om vilka typer av insatser/instrument som har bidragit till viss effekt**. Det senare beror huvudsakligen på att dokumentationen har varit otillräcklig för att spåra vem som har tagit del av vad. Det hänger också ihop med det decentraliserade genomförandet (svårt att spåra vad som har gjorts) och det flexibla förhållningssättet

⁵ Tillväxtanalys (2015). Med varm eller kall hand? – Bemötandet av män och kvinnor i det företagsfrämjande systemet, PM 2015:18.

som vissa genomförandeaktörer haft till sina mål (att projekten i praktiken kan ha kommit att handla om någonting annat). Ett exempel är den omfattande utvärderingen av Affärs- och innovationsinsatser för åren 2011–2014 som genomfördes av Tillväxtanalys⁶ där utvärderingen inte kan dra några slutsatser om vilka typer av instrument (rådgivning, mentorskap, nätverk och produktutveckling), som har varit mer eller mindre effektiva. Utvärderingen pekar vidare på att checkar och projektverksamhet har bidragit till delvis olika effekter, utan att det framgår vad checkar eller projektverksamhet gick ut på. Detsamma gäller utvärderingen som Ramboll⁷ nyligen genomfört avseende aktiviteter inom åtgärden Främja utrikes födda kvinnors företagande 2018–2021, som baseras på både kvantitativa och kvalitativa underlag. Då aktiviteter implementeras genom ett stort antal projekt med olika mål, utformning och instrument (ofta i kombination), kunde utvärderingen inte uttala sig om specifika instrument eller projekttyper.

- **Majoriteten av utvärderingarna fokuserar på aktiviteternas/insatsernas måluppfyllelse och effekter** (på kort och på lång sikt), och några få fokuserar på addionalitet (dvs. effekterna i jämförelse med vad som hade hänt om ingen insats hade genomförts). **Däremot vet vi ganska lite om insatsernas relevans** (i vilken utsträckning adresserar insatsen det underliggande problemet?) **och kostnadseffektivitet** (är effekterna rimliga i förhållande till resurserna?). Avseende relevans är vår bild att insatserna för utrikesfödda kvinnor har föregåtts av mer spetsiga problemanalyser än insatser för kvinnor generellt (från nationell nivå), vilket också gör att de har kunnat utformas på ett mer riktat sätt. Kostnadseffektivitet har övergripande varit svår att fånga pga. svårigheter att koppla specifika resurser och insatser till uppnådda effekter. Att utvärderingarna, och vi i denna kartläggning, inte kan göra denna koppling **gör det också svårt att tolka och värdera insatsernas måluppfyllelse**. Är det mycket eller lite att ett visst antal företag har startats inom ramen för en specifik aktivitet? Är det tillräckligt eller otillräckligt att en viss målgrupp har ökat sin kunskap i viss utsträckning? Hade vi fått ut mer av resurserna om vi hade lagt dem någon annanstans? Det finns lite vägledning i dessa frågor i befintliga utvärderingar.

- **Utvärderingarna som görs under insatsens gång eller nära inpå insatsens slut är överlag mer positiva till resultat och effekter, än effektutvärderingar som görs några år efter.** Det kan bero på flera faktorer, t.ex. att förväntade effekter inte realiserats (t.ex. kunskap omsätts inte i agerande, se resone-mangnet ovan), att det tar längre tid än väntat att uppnå effekt, att effekter uppstår någon annanstans (t.ex. kopplat till eventuella skillnader insatsernas mål och dess implementering), eller att effektutvärderingar vanligtvis är externa och därmed mer oberoende. Detta framgår tydligt i kartläggningen i de fallen där båda typer av utvärderingar redovisas, dvs. att de i förekommande fall **pekar åt olika håll**.

I Tabell 3 nedan presenterar vi en **översikt av de utvalda utvärderingarna med avseende på utvärderingsresultat, slutsatser och rekommendationer** för ett urval av insatser.

6 Tillväxtanalys (2018) Främja kvinnors företagande – resultat av affärsutvecklings- och innovationsinsatser. PM 2018:21.

7 Ramboll (2022) Titel saknas (slutrapport i den löpande utvärderingen av Främja utrikesföddas kvinnors företagande).

Tabell 3. Översikt över de utvalda utvärderingarna

Namn på aktiviteten	Målgrupp för aktiviteter	Typ av insatser/instrument	Utvärderingsrapport	Metod	Resultat, slutsatser och rekommendationer
Projektmedel 2005–2008 inom Nationella program för utveckling av resurscentra (NUTEK/ Tillväxtverket, 108 mkr)	Kvinnor som är företagare, presumtiva företagare, aktörer i främjande-systemet	Rådgivning/ affärsutveckling, annat främjande, information, attityder, kompetensutveckling och nätverk	Tillväxtanalys (2009) Resurscentra för kvinnor En utvärdering av projektverksamheten 2002–2008. Delrapport. Dnr: 2009/064	Metod/data: Dokumentstudie (tidigare utvärderingar), sammanställning av projektresultat från NYPS (304 projekt), fyra intervjuer med projektledare, årliga enkäter till ca 100 RC- (svarsfrekvens 65-76%) och ca 20 RTP/ RUP ansvariga (svarsfrekvens 90%)	Enligt inrapportering från projekten har verksamheten bidragit till att 10 865 individer blivit utbildade, 367 arbetstillfällen har skapats och 424 nya företag har startats. Utvärderingen tittar även på kostnadseffektivitet och uppskattar att det har skapats 14 nya företag per satsad mkr och 11 nya arbetstillfällen per satsad mkr . Det är dock oklart hur många av projekten arbetat mot dessa mål. Effekterna sätts inte heller i relation till vad som hade hänt utan insats. 74% av RC-ansvariga (år 2007) anser att RC har påverkat kvinnors villkor och förutsättningar inom RTP på ett positivt sätt . Projekten har många och oliktartade mål och ännu fler typer av insatser, vilket gör att projektens logik skiljer sig mycket åt. Det faktum att många av projekten omformats enligt deltagarnas önskemål gör också att projektens faktiska verksamhet i många fall skiljer sig avsevärt från det som står att läsa i projektets ansökan. Det går därför inte att dra slutsatser om vilka instrument/ insatser som har bidragit till effekterna.
Ambassadörs-program 2011–2014 inom Främja kvinnors företagande (Tillväxtverket, 18 mkr)	Kvinnor som är presumtiva företagare, aktörer i främjande-systemet	Information, attityder, nätverk, och till viss del mentorskap.	Tillväxtanalys (2015) Ambassadörer för kvinnors företagande – en teoribaserad utvärdering. PM 2015:13. Tillväxtverket (2015) Slutrapport Främja kvinnors företagande 2011 – 2014 Golden Rules of Leadership 2013 – 2014	Metod/ data: En teoribaserad utvärdering. Analys av forskning, projektdokumentation och aktivitetens slutrapport. Metod/data: Åhörarenkät till ca 7400 personer som träffat en ambassadör.	Aktiviteten har troligen inte haft positiv effekt gällande attityder till kvinnors företagande och individens attityder. Oklart om mediabilden av kvinnors företagande kunnat ändras som effekt av projektet , då projektet lyfte fram företagande i tjänstesektorn. Ambassadörerna arbetade ideellt, vilket troligen förstärkte bilden av att kvinnor inte drivs av samma ekonomiska intressen som män. Att upprätta en speciell arena för att synliggöra kvinnors företagande förstärkte troligen bilden av kvinnor som fundamentalt annorlunda företagare än män. Syftet med aktiviteten är allomfattande och vagt, och insatsen är till form och innehåll är mycket löst kopplat till dess samhällsliga mål. 80 procent anser att innehållet varit bra eller mycket bra och 62 procent att de har fått veta mer om hur det är att driva företag . 55 procent instämmer helt eller till stor del i att ambassadören gett dem inspiration till att utveckla sina egna idéer . 38 procent uppger att de instämmer helt eller till stor del i att de är mer intresserade av att bli företagare och 57 procent av åhörarna uppger att de kan tänka sig att bli företagare i framtiden .

Namn på aktiviteten	Målgrupp för aktiviteter	Typ av insatser/instrument	Utvärderingsrapport	Metod	Resultat, slutsatser och rekommendationer
Affärs- och innovationsinsatser 2011-2014 inom Främja kvinnors företagande (Tillväxtverket, 180 mkr)	Kvinnor som är företagare, presumtiva företagare eller vill utveckla innovativa idéer	Ffa rådgivning, mentorskap, nätverk, innovations- och produktutveckling	Tillväxtanalys (2018) Främja kvinnors företagande – resultat av affärsutvecklings- och innovationsinsatser. PM 2018:21. Tillväxtanalys (2016) Främja kvinnors företagande – utvärdering av affärsutveckling för aktiva företag. PM 2016:15	Metod: Coarsened Exact Matching (CEM) och difference-in difference. Data: registerdata från SCB, deltagarlistor. 3 239 individer och 1730 företag ingår i analysen (av 13 200 deltagare). Bortfall på ca 60% Metod: som ovan Data: 832 företag ingick i analysen (av 3 220 deltagande företag)	För gruppen kvinnor som driver företag . De företag som deltog i programmet har växt mer än andra jämförbara företag som drevs av kvinnor, i termer av produktionsvärde, förädlingsvärde och sysselsättning . Deltagarna har 12 respektive 11 procent högre produktions- och förädlingsvärde än jämförelsegruppen två år efter deltagandet och 19 respektive 24 procent högre produktions- och förädlingsvärde fyra år efter programmet. Sysselsättningen i företagen var sju procent högre två år efter deltagandet medan det inte finns någon effekt på sysselsättningen efter fyra år. Inga signifikanta effekter avseende överlevnadsgrad. De deltagare som mottagit checker uppvisar starkare utveckling för produktions- och förädlingsvärde än företag som deltog i projektverksamhet. Deltagare i projekt hade högre sysselsättning två år efter deltagande. Deltagarna stannade ungefär dubbelt så länge som ledare för företaget jämfört med kontrollgruppen. För gruppen kvinnor som är presumtiva företagare (eller vill utveckla innovativa idéer). De individer som deltog som privatpersoner är två år efter deltagandet sysselsatta driver företag i högre utsträckning , både på heltid och i kombination med en anställning, jämfört med kontrollgrupp. Utfallet kan dock delvis förklaras av att de deltagande individerna sannolikt har ett större intresse av att starta företag. Det har dock inte varit möjligt att undersöka om olika typer av instrument såsom rådgivning, mentorskap, nätverk och produktutveckling, har varit mer eller mindre effektiva . Resultaten indikerar en signifikant effekt av programdeltagande på variablerna överlevnad och förädlingsvärde. Det innebär att företag som deltar i programmen har 7,8 procent större sannolikhet att överleva två år efter att programmen avslutades. Förädlingsvärdet för de deltagande företagen ökar i genomsnitt 9,4 procent mer än för företagen i jämförelsegruppen. För resten av utfallsvariablerna kunde ingen signifikant effekt hittas. Effekt kopplas inte till specifik insats/instrument .
Insatser för entreprenörskap på högskolor och universitet 2011-2014 inom Främja kvinnors företagande (Tillväxtverket, 12 mkr)	Kvinnor som är presumtiva företagare, aktörer i främjande-systemet	Information, attityder, kompetensutveckling individer	Tillväxtanalys (2016) Främja kvinnors företagande – utvärdering av insatser inom Entreprenörskap vid universitet och högskola. PM 2016:16. Tillväxtverket (2015) Slutrapport Främja kvinnors företagande 2011 – 2014 Golden Rules of Leadership 2013 – 2014	Metod/data: Deltagarlistor, registerdata från SCB, (nyföretagande) och enkät till 1991 personer (entreprenör- eller färdigheter/avsikter). Svartsfrekvens ca 22 procent. Bara en bråkdel av deltagarna gick att identifiera. Metod/data: enkät till 1198 deltagare och 77 lärare; sammanställning av projektets rapportering.	Registerdataanalys visar på en viss positiv effekt av begränsade, icke-poänggivande insatser på nyföretagande. Negativ effekt på nyföretagande av omfattande, poänggivande kurser . Efter avslutad kurs upplever deltagare egen kunskap att starta företag som lägre än icke-deltagare . Enkätresultaten visar att deltagarna har något större tilltro till sin egen förmåga att lyckas som entreprenörer än de som inte deltagit, men denna tilltro verkar inte bidra till att deltagarna har avsikter att bli entreprenörer i större utsträckning än icke-deltagarna. Utvärderingen resonerar även kring programmets relevans och menar att entreprenörskapsutbildningar som instrument inte ligger i linje med mål om ökat företagande. Ökad kunskap om företagande innebär ofta att personer avstår från att starta företag. Av 1198 studenter (som deltog i mer än en aktivitet) har 86 % fått ökad kunskap om entreprenörskap och företagande, 89 % ser företagande som möjlig karriärväg på sikt . Av 77 lärare (som deltog i mer än en aktivitet) har 68 % har ökat sina kunskaper om att integrera entreprenörskap i utbildningarna och 59 % anser att de fått ökad kunskap om hur man utvecklar ett entreprenöriellt förhållningssätt hos studenterna . Under programperioden startades 42 företag av studenter.

Namn på aktiviteten	Målgrupp för aktiviteter	Typ av insatser/ instrument	Utvärderingsrapport	Metod	Resultat, slutsatser och rekommendationer
Affärsutveckling till företagare verksamma inom de gröna näringarna 2011-2014 inom Främja kvinnors företagande (Tillväxtverket, 10 mkr)	Kvinnor som driver företag, kvinnor som äger företag	Rådgivning/ affärsutveckling, information, kompetensutveckling	Tillväxtverket (2015) Slutrapport Främja kvinnors företagande 2011 - 2014 Golden Rules of Leadership 2013 - 2014	Metod/data: Tillväxtverkets egen resultatuppföljning. En digital enkät har skickats till samtliga deltagare. 307 deltagare besvarade enkäten, vilket ger en svarsfrekvens om 72 procent. Notera att svarsalternativen 3-5 på en 1-5 skala betraktas som positiva svar	<p>34 % av deltagarna bedömer att omsättningen kommer att öka inom tre år</p> <p>48 % av deltagarna bedömer att lönsamheten kommer att öka inom tre år</p> <p>41 % bedömer att de driver företaget på heltid inom tre år</p> <p>78% av deltagarna anser att insatsen bidragit till förnyelse genom t.ex. nya kundgrupper, nya geografiska marknader, nya tjänster, varor, koncept</p> <p>84% av deltagarna anser att insatserna bidragit till en utvecklad affärsmodell (hur man ska tjäna pengar i företaget)</p> <p>93% av deltagarna anser att de genom insatsen fått med sig användbara verktyg och/eller färdigheter som möjliggör affärsutveckling</p> <p>86% av de deltagare som nyligen startat företag anser att deltagandet bidragit till att utveckla affärsidén</p> <p>86% av deltagarna anser att insatsen bidragit till att de utvecklat sitt affärsnätverk</p> <p>90% av deltagande företag anser att insatsen har bidragit till att driva och utveckla företaget</p> <p>En lärdom är att det kan vara svårt att rekrytera deltagare - särskilt svårt var det att nå skogsägande kvinnor, som ofta äger skog tillsammans med sin partner och som sällan identifierar sig själva som företagare eller skogsägare. Många av deltagarna visade tidigt ett stort intresse av att delta, men flera hade ändå svårt att prioritera deltagandet fullt ut.</p> <p>Enligt uppdraget från regeringen ska Tillväxtverket samverka med Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och Sametinget i genomförandet. Initialt inbjöds dessa parter till att samverka inför utformningen av insatsen och upphandlingen. Jordbruksverket visade intresse för samverkan medan övriga visade ett mycket begränsat intresse. I samband med den avslutande erfarenhetsträffen i september 2014 deltog Jordbruksverket.</p>
Ta Täten! - kompetensutveckling för aktörer inom främjandesystemet 2013-2014 inom Främja kvinnors företagande (Tillväxtverket)	Aktörer i främjandesystemet	Information, attityder, kompetens- och metodutveckling i främjandesystemet	Tillväxtverket (2015) Lärdomar från kompetenshöjande insatser till företagsfrämjande aktörer. Slutrapport. Info 0598 (skrivits av Quadriple group, som också genomförde insatserna)	Metod/data: Enkät och intervjuer. För åtminstone fyra av länen genomfördes en för- och en eftermätning. Uppföljningsresultaten för de fyra länen baseras på 43 svar. I övrigt kan man inte utläsa vad svarsfrekvensen för enkäten har varit.	<p>Åtta län avstod från att delta. Insatsen genomfördes under en period med flera parallella processer med koppling till regional tillväxt och/eller främjande på nationell nivå. Det handlade t.ex. om Tillväxtverkets insatser för jämställd regional tillväxt och för jämställdhetsintegrering inom företagsfrämjandet via pilotprojekt i olika län. Det handlade om insatser inom resurscentraprogrammet och analyser med koppling till företagsstöd. Arbetet med ERUF 2014-2020 var också i full gång, där jämställdhetsperspektivet skulle integreras i alla insatser för innovation och företagsutveckling. Dessutom fanns olika initiativ via andra statliga aktörer t.ex. länsstyrelserna och VINNOVA.</p> <p>En majoritet av deltagarna som svarat på enkäten anser att de fått ökade kunskaper om kvinnor och män ur ett jämställdhetsperspektiv, främjandesystemet ur ett jämställdhetsperspektiv, jämställdhetsintegrering som metod, att kvinnors företagande är en strategisk tillväxtfråga, att ett företagsfrämjande på likvärdiga villkor är en nyckel till utveckling och tillväxt.</p> <p>Enligt enkätsvaren har också utbildningen bidragit till att deltagarna blivit mer insatta i statistik och studier om kvinnors och mäns företagande i länet. Utbildningen har även gett metoder och arbetssätt för att identifiera brister i det företagsfrämjande systemet.</p> <p>Detta har dock endast i ett fåtal fall bidragit till faktiska förändringar i de regionala aktörernas arbete med jämställdhetsintegrering.</p>

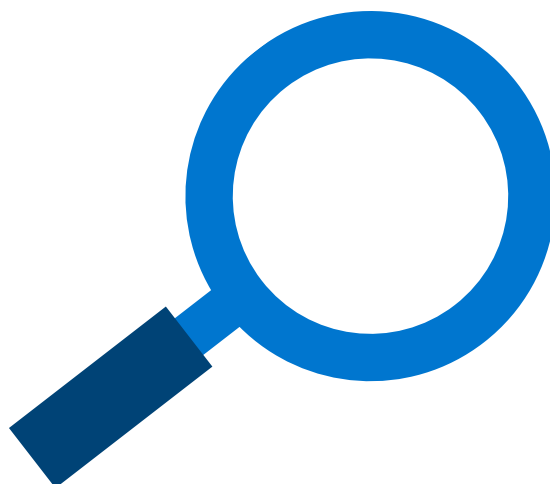
Namn på aktiviteten	Målgrupp för aktiviteter	Typ av insatser/instrument	Utvärderingsrapport	Metod	Resultat, slutsatser och rekommendationer
Affärsutvecklingsprojekt 2018–2021 inom Främja kvinnors företagande (Tillväxtverket)	Rådgivning/affärsutveckling, information, nätverk, kompetens-utveckling individer och främjandesystemet	Kvinnor som driver företag, aktörer i främjandesystemet	Ramboll (2022) <i>Titel saknas</i> (slutrapport i den löpande utvärderingen av Främja utrikesföddas kvinnors företagande).	Metod/data: Dokument- och litteraturstudier (projektansökningar, lägesrapporter, slutrapporter, projektens egna uppföljningar), företagsdata, intervjuer mer projektledare och ett urval av deltagare.	<p>Totalt startades 1 305 företag av utrikes födda kvinnor som har medverkat i nyföretagarprojekten. 93 procent av dessa är fortfarande aktiva 1–2 år senare. Projekten har även gett deltagarna kunskap och verktyg som kan hjälpa dem att starta företag på sikt. Det finns också exempel på deltagare som genom projektets stöd fått en anställning.</p> <p>Affärsutvecklingsprojekten har medfört att deltagarna fått stöd och verktyg för att växa framöver och sin affärsutvecklingsförmåga, genom ökad kunskap om till exempel finansiering, marknadsföring och ledarskap samt strategiskt arbete kring utveckling och expansion. Deltagarna har vidareutvecklat sina affärsplaner och upplever att de har kommit närmare en möjlighet att realisera sina planer på tillväxt. De har även fått ökad kunskap om den svenska kontexten för företagande, samt stöd i att bygga ut sitt affärskontaktnätverk. Det går dock inte att dra några slutsatser huruvida företagen ökat sin tillväxt genom sitt deltagande i projekten då det behövs ytterligare data och längre tidsserier. Dessutom har coronapandemin i hög grad påverkat möjligheten för företagen att öka sin tillväxt.</p> <p>Företagsfrämjande aktörer stärkt sin förmåga att stötta en mångfald av företag och företagsformer i en bredd av branscher i omställning, förnyelse och affärsutveckling. Projekten bidrog till ökad kunskap om målgruppens förutsättningar att starta och driva företag, främst inom projektägarnas egna organisationer. Som resultat av det arbetet utvecklade flera projektägare sina metoder och arbetssätt så att de nu enklare kan nå ut samt ge relevant stöd till utrikes födda kvinnor.</p> <p>Utvärderingen har inte kunnat dra slutsatser om vilka projekt och instrument som fungerar bättre än andra. Detta pga. stora skillnader i projektens utformning.</p> <p>Rekommendationer inkluderar att fortsätta arbeta med att synliggöra och sprida beprövade metoder bland företagsfrämjande aktörer, och att integrera arbetssättet i Tillväxtverkets andra satsningar.</p>
Nyföretagarprojekt 2018–2021 inom Främja kvinnors företagande (Tillväxtverket)	Rådgivning/affärsutveckling, information, nätverk, attityder, kompetens-utveckling individer och främjandesystemet	Kvinnor som är presumtiva företagare, kvinnor som driver företag	*Som ovan	*Som ovan	*Som ovan
Riktlinjer/målnivå avseende prioritering av kvinnor och personer med utländsk bakgrund som tar del av Almis insatser 2013–2017 (Almi) Mentorskap, innovationsfinansiering, rådgivning (Almi)	Rådgivning/affärsutveckling, annat främjande, finansiering, information, nätverk, attityder, kompetens-utveckling individer och främjandesystemet	Kvinnor som är presumtiva företagare, kvinnor som driver företag, kvinnor som äger företag, aktörer i främjandesystemet	Riksrevisionen (2019) Jämställdhet i Almis låneverksamhet – otydlig styrning och åter-rapportering. RIR 2019:7.	Metod/data: intervjuer, dokumentstudier och en kvantitativ analys av Almis lånestock. Fördjupade analyser av Almis fördelning av avslag och beviljanden mellan kvinnor och män genomförts med hjälp av Blinder-Oaxaca-komponering, baserad på totalt 4 725 observationer.	<p>Analysen visar att det finns en statistiskt signifikant skillnad i beviljandegrad mellan kvinnor och män för den sammantagna perioden 2013–2016, där kvinnors beviljandegrad ligger 4,4 procentenheter lägre än mäns. Skillnaden i beviljandegrad kan till en tredjedel (1,5 procentenheter) hänföras till skillnader i underliggande faktorer, såsom företagsstorlek och produktivitet. Resten, 2,9 procentenheter, förblir oförklarad och kan bero på en mängd olika faktorer. Skillnaderna kan uppstå i handläggningsprocessen eller spegla underliggande skillnader hos företag.</p> <p>I slutsatserna lyfts bl.a. otydigheter i styrning och rapportering och målkonflikter kopplade till Almis marknadskompletterande roll.</p>

Namn på aktiviteten	Målgrupp för aktiviteter	Typ av insatser/ instrument	Utvärderingsrapport	Metod	Resultat, slutsatser och rekommendationer
Jämställd regional tillväxt 2016–2018 inom Regeringsuppdrag JRT (Region Kronoberg)	Kompetens- och metodutveckling - främjandesystemet	Allmänheten, aktörer i främjandesystemet	Strategirådet (2018) Utvärdering av projektet Jämställd regional tillväxt. Slutrapport.	Metod/data: projektdokument, Region Kronobergs uppföljningsarbete, 21 semistrukturerade, (liten) efterenkät till medarbetare på avdelningen för Regional utveckling.	<p>PO1 (jämställdhetsintegrera RUS), hos främjandeaktörer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ökad kunskap om jämställdhetsintegrering och intersektionalitet hos medarbetare • Ökad förståelse bland medarbetare för kopplingen mellan jämställdhetsintegrering och den regionala utvecklingsstrategin, samt arbetsmetoder i "gröna tråden" (t.ex. intressentanalys, samhandlingstrappa, projektplanering, förändringslogik) • Ett nytt utbildningskoncept som knyter ihop konkret kunskap om jämställdhetsintegrering med RUS och gröna tråden, som kommer att fortsätta användas i organisationen • Förändrade rutiner gällande anordnandet av kurser- och konferenser; projektportföljanslys; utdelning av stipendier och priser inom kulturområdet • Ny handbok i normkritisk kommunikation samt internt utbildningskoncept som ingår i kommunikationsavdelningens ordinarie erbjudande och stöd till verksamheten. • Ett verktyg som syftar till att hållbarhetssäkra insatser på regionala utvecklingsavdelningen, där jämställdhet och intersektionalitet är centrala delar, är under utveckling (detta arbete fortsätter efter projektets avslut inom ordinarie verksamhet). <p>Hos företagen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nya metoder för statistik och analys används • Nya metoder för kartläggning av företagande används • Nya metoder för att integrera jämställdhet och mångfald i teaterverksamhet används • Ny checklista för publika evenemang • Förändringar i marknadsföringsmaterial, där en bredare bild av vem som är och kan vara företagare visas • Ny kunskap kring jämställdhetsintegrering och intersektionalitet hos deltagande aktörer • Ett nätverk som även efter projektets slut kommer att fortsätta utbyta erfarenheter kring jämställdhetsintegrering och intersektionalitet har skapats <p>PO2 (jämställt yrkesval):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verktyget "Våga välja yrke" har publicerats (www.vagavaljayrke.se), spridits, testats och implementeringen påbörjats i samarbete med Vård- och Omsorgscollege och Teknikcollege. • Teknikcollege har höjt kompetensen hos teknikföretag om jämställd rekrytering. • Vård- och omsorgscollege förutsättningar och möjligheter för att arbetet strategiskt för en jämställd bransch har synliggjorts via en analys av organisationen. • Vård- och omsorgscollege arbete för en jämställd bransch, som intensifierats under projektiden, uppmärksammas nationellt genom nomineringen till Svenska jämställdhetspriset 2019. • Nyckelaktörer inom Vård- och omsorgssektorn har ökat kunskapen om orsaker och konsekvenser av den köns-segregerade vård- och omsorgssektorn. <p>Utvärderingen pekar över lag att det finns en påtaglig skillnad i både främjandeaktörernas, utbildningsaktörernas och företagens arbetssätt efter att insatsen har implementerats. Det skiljer den här insatsen åt jämfört med andra regionala motsvarigheter, där resultaten är mindre konkreta.</p>

Slutreflektion

Vårt uppdrag har varit att ta fram en kartläggning av tidigare insatser för att främja kvinnors företagande och erfarenheterna av dessa. Genom en systematisk skanning av budgetpropositioner, styrdokument och rapporteringar från myndigheter och regioner har vi kunnat identifiera 20 statliga åtgärder på nationell nivå och 14 statliga åtgärder avseende länsstyrelsernas arbete, samt årliga åiterrapporteringskrav till regionerna. Inom ramen för dessa har vi identifierat 31 aktiviteter som vi kartlade närmare utifrån tillgänglig dokumentation, utvärderingen och andra analyser.

Baserat på denna kartläggning har vi presenterat en detaljerad genomgång av de insatser där det finns tillräckliga underlag och utvärderingsresultat, och några övergripande observationer om hur de statliga åtgärderna har fungerat. I vår analys av kartläggningens resultat konstaterar vi också att insatsernas utformning och implementering, i kombination med tillgänglig dokumentation och utvärderingar, gör det svårt att dra slutsatser om **vilka** åtgärder som på kort och på lång sikt kan antas bäst främja kvinnors företagande. Samtidigt finns det en hel del lärdomar om **hur** enskilda aktiviteter kan utformas för att nå större effekt. Vi har lagt särskilt fokus på användbarhet av dessa rekommendationer vid urval av utvärderingar som vi har rekommenderat att Tillväxtverkets tittar närmare på i sin vidare analys.

BILAGA 1. Excel innehållande kartläggning av de statliga åtgärder som genomförts för att främja kvinnors företagande från 2006 och framåt

Bilaga 1 utgörs av en excel vilken finns som separat fil.
Filers namn är: "Bilaga 1. Excel innehållande kartläggning av de statliga åtgärder som genomförts för att främja kvinnors företagande från 2006 och framåt".

BILAGA 2. Definitioner, avgränsningar och listan av kartlagda organisationer

Aktörer och åtgärder – definitioner och avgränsningar

Fokus i kartläggningen ligger på insatser som har **kvinnor som utpekad (slut)målgrupp**, vilket inkluderar kvinnor som är presumtiva företagare och kvinnor som driver respektive äger företag; insatser som både vänder sig till **direkt** till målgruppen (t.ex. finansiering, rådgivning), **och indirekta** insatser som syftar till att skapa/stärka förutsättningar för kvinnors företagande i en bredare bemärkelse (t.ex. genom ökad kunskap och metodutveckling i främjandesystemet). Företagsfrämjande insatser som riktar sig till individer och företag oavsett kön ingår inte i kartläggningen.

Urvalet av myndigheter och statliga bolag som kartläggs under utgiftsområdena 19, 23 och 24 avgränsats i dialog med Tillväxtverket till de som **enligt sin instruktion eller ägaravisningar ska verka för att främja företag, företagande, egenanställning, och kompetenser relevanta för detta, i Sverige** (dock inte akademisk utbildning). Detta resulterar i en lista med 18 myndigheter och 8 statligt ägda bolag (inkl. nedlagda), och samtliga länsstyrelser och regioner (avseende 1:1 anslaget), se nedan.

Myndigheter och RUA	Utgiftsområde	Utgiftsområde (om flera)
Verket för innovationssystem (Vinnova)	24	19
Tillväxtverket/NUTEK	24	19
Patent- och registreringsverket	24	19
Bolagsverket	24	
Konkurrensverket	24	
Kommerskollegium	24	
Exportkreditnämnden (EKN)	24	
Business Sweden/Invest Sweden/Exportrådet	24	
Statens jordbruksverk (Jordbruksverket)	23	
Formas	23	
Arbetsförmedlingen	19	
Glesbygdsverket	19	
Jämställdhetsmyndigheten	19	
Länsstyrelserna - alla	19	
Regionerna - alla (anslag 1:1)	19	
Myndigheten för yrkeshögskolan	19	
Naturvårdsverket	19	
Statens energimyndighet (Energimyndigheten)	19	
Statens kulturråd	19	
Statens skolverk	19	

Källa: Budgetpropositioner utgiftsområde 19, 23 och 24 för åren 2006–2023

Statligt ägda bolag	Utgiftsområde	Utgiftsområde (om flera)
Almi företagspartner AB	24	19
Visit Sweden AB	24	
RISE	24	19
Saminvest AB	24	
Industrifonden	24	
Norrlandsfonden	24	
Innovationsbron	24	
Svensk Exportkredit (SEK)	24	

Källa: Budgetpropositioner utgiftsområde 19, 23 och 24 för åren 2006–2023, <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/bolag-med-statligt-agande/>

Tillväxtverket

Swedish Agency for Economic
and Regional Growth

Tel 08-681 91 00
tillvaxtverket.se

Tillväxtverket arbetar för hållbar tillväxt och konkurrenskraftiga företag i alla delar av Sverige.

Det gör vi genom att stärka företag och regioner. Vi erbjuder kunskap, nätverk och finansiering. Det ger direkt nytta till företag, och också förutsättningar för företag och regioner att möta framtidens utmaningar. Tillväxtverket är en nationell myndighet med regional närvaro på nio orter. Ett Sverige med fler företag som vill, kan och vågar är vår vision.